

Policy Brief

Gendering van stedelijk beleid: Zorgen voor het succes van de Regio Deal Den Haag-Zuidwest, Moerwijk

Samenvatting:

De Regio Deal Den Haag-Zuidwest heeft op meerdere niveau's invloed op de gemoedstoestand en levens van de bewoners in Moerwijk. Het is duidelijk dat participatie en continuïteit op het gebied van beleidsplanning twee factoren zijn waar nog veel te behalen valt. Door het toepassen van Gender Mainstreaming (GM), (oftewel genderneutraliteit) in het gemeentebeleid, zal de gemeente Den Haag ervan verzekerd zijn dat ze toonaangevend zijn binnen het Regio Deal project. De toepassing van GM in het gemeentebeleid zal invloed hebben op het gebied van participatie en continuïteit maar ook op andere problematiek en zal een blijvende invloed hebben op de buurt Moerwijk. Het toepassen van dit beleid zal worden opgebouwd volgens bestaande richtlijnen die The World Bank heeft opgezet in hun beleidsvoorstel. Deze richt zich op een gemeentebeleid en stadsplanning vanuit een oogpunt van genderneutralisatie die specifiek invloed zullen hebben op de problematiek die van toepassing is in de buurt Moerwijk.

Probleemomschrijving:

Over het algemeen scoort Nederland 77.3 van de 100 op het gebied van genderneutraliteit waarbij het zich in de top drie bevindt binnen de Europese Unie. Als we kijken naar segregatie in bepaalde sectoren vertegenwoordigen vrouwen 36% en mannen slechts 10% van de werkenden binnen de gezondheids- en zorgsector (Eurostat, EU LFS, 2020). Als we kijken naar verzorgingsactiviteiten vertegenwoordigen vrouwen 39%, denk aan de dagelijkse zorg van kinderen, ouderen of mensen met een beperking waarbij mannen 28% vertegenwoordigen (Eurostat, EU LFS, 2020). Daarbij zijn taken zoals huishoudelijke taken de verantwoordelijkheid voor 81% van de vrouwen waarbij de mannen 47% vertegenwoordigen (Eurostat, EU LFS, 2020). Met dit in het achterhoofd, een werkweek voor

zowel mannen als vrouwen ligt op gemiddeld 50 werkuren betaald en onbetaald; het grote verschil hierin is dat vrouwen gemiddeld 27,5 uur onbetaald werken en mannen 17,4 uur in Nederland (SEO, 2021, p.14).

"Dat is inderdaad opvallend. Maar kijk tegelijkertijd als je hoger in de structuur gaat, en je gaat kijken op ambtelijk niveau en waar je het geld aanvraagt, wie uiteindelijk de doorslag geeft, dan kom je toch bij de mannen uit" - Aurora, werkzaam bij een culturele organisatie in Moerwijk

De problematiek waar de wijk Moerwijk mee te maken heeft is veelzijdig en wordt beïnvloed door complexe systemen en sociaal-culturele factoren. The kernproblematiek zoals armoede, schulden, criminaliteit, gezondheid, huisvesting en educatie bevestigen dat een aanpak van deze problematiek veelzijdigheid vereist en zich specifiek op de wijkcultuur zal moeten focussen. Echter, er is ook sprake van systematische problematiek met als resultaat wantrouwen en apathie die in rekening gebracht moeten worden als er gesproken wordt over Moerwijk. De Regio Deal Den Haag-Zuidwest poogt deze problematiek aan te pakken met een beleid dat is gebaseerd op drie belangrijke pijlers: 1. Gemeenschap en participatie, 2. Vitale inwoners, 3. Activatie, leren en werken. Echter, een cruciaal gemis binnen dit beleid is een beleid waarbij er rekening gehouden wordt met geslacht, om er zeker van te zijn dat er de nodige aandacht wordt gegeven aan vrouwen en meisjes, maar ook aan de minderheden binnen de gemeenschap van Moerwijk.

"Er zijn veel meer vrouwen betrokken bij het organiseren van allerlei activiteiten, maar dat is vaak kopjes koffie inschenken bij de kinderactiviteiten. Maar zodra je op belangrijker posten komt, is daar ineens een man"- Chelsea, gemeentevertegenwoordiger

Als er gekeken wordt naar een aanpak op lange termijn, zal de behoefte naar Gender Mainstreaming (GM) invloed hebben op het scheppen van vertrouwen en ruimtelijke verandering vanuit een meer gender sensitief oogpunt, dit gerelateerd aan de kernproblematiek binnen Moerwijk. Ondanks de grote vertegenwoordiging van vrouwen in het onderste segment is er nog steeds een aanhoudende vraag naar een plaatselijk en sociaal-economische genderbewuste kijk. Het doel is vrouwen ervan te verzekeren dat ze een stem hebben die invloed zullen hebben in toekomstige plannen en toekomstbeleid die van invloed zullen zijn op de buurt.

" Als een bepaalde behoefte wordt opgepakt, zullen professionals dat doorgeven aan overheidsstructuren, en dan is het verloren. We zoeken dus naar een andere manier om vrouwen, of bewoners in het algemeen, mondiger te maken, maar deze vrouwen in staat te stellen directer te zijn in hun eisen of wensen en hulp te vragen aan overheidsstructuren om hun doelen te bereiken" - Mia, werkt in de gezondheidszorg in Moerwijk.

Overzicht van onderzoek

Het promoten van gelijkheid tussen mannen en vrouwen binnen de Europese Unie is vastgelegd en is een vereiste binnen de Verdragen. Het idee van genderneutraliteit en gelijkheid staat centraal binnen het systeem van de EU en is ook een fundamenteel recht¹.

Het is ook een leidend principe binnen het European Pillar of Social Rights². De EU erkent de vraag naar Gender Mainstreaming (GM) net zoals maatschappelijk ongelijkwaardige perspectieven. "The inclusion of a gender perspective in all EU policies and processes is essential to reach the goal of gender equality" (European Commission, 2020, p. 15). De dubbele rol van vrouwen binnen de maatschappij (de verantwoordelijkheid voor zowel verzorgend werk als een deel uitmaken van het huishoudelijk inkomen) beïnvloedt het verwachtingspatroon en behoefte op het gebied van gemeentelijke inrichting. Als resultaat ontstaat er een vorming van publieke en dus huiselijke omgeving waarbij deze van invloed zijn op de sociale vormgeving en ervaring van bewoners, deze relateren aan de ervaring van veiligheid, mobiliteit en bereikbaarheid van diensten (Hurtado, 2017, p. 204). De manier waarop veel gemeenten zijn vormgegeven geeft een versterkend effect aan de ongelijkheid tussen man en vrouw in de maatschappij. Dit is zeker terug te vinden in steden als resultaat van de inrichting die vormgeeft aan genderidentiteit, machtsverhoudingen- en zaken. (Burgess, 2008, p. 13 as cited by Hurtado, 2017) Echter, de invloed van de EU in het vormgeven van Nederlandse Urban Policy Initiatives (UPI) is beperkt geweest aangezien de Nederlandse UPI een nationale ontwikkeling was. Interessant is het feit dat door het beleid van de EU in 2004 en 2016, heeft het Nederlandse Ministerie van Binnenlandse Zaken een nieuwe impuls gegeven aan de EU UPI (Denters, 2021, p. 120). Dit werd veroorzaakt door de ontwikkeling van decentralisatie die begon in de jaren 1990, er was een transitie van de algemene overheid die lokale overheden aanspoorde en eiste om een directe en actieve rol te gaan spelen binnen hun eigen stad (Denters, 2021, p. 122). Desondanks er drie decennia uit een beleid wordt gehandeld waarbij de lokale overheid en instanties zeer waardevol zijn voor de UPI, is er een blijvende zorg dat de lokale overheid onvoldoende ervaren is om de nieuwe verantwoordelijkheden op zich te nemen (Denters, 2021, p. 123). Dit wordt veroorzaakt door, tot een op zekere hoogte, ontoereikende financiële middelen van de algemene overheid, maar

¹ Outlined in Articles 2 and 3(3) TEU, Articles 8, 10, 19 and 157 TFEU and Articles 21 and 23 of the EU Charter of Fundamental Rights.

² https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/economy-works-people/jobs-growth-and-investment/european-pillar-social-rights/european-pillar-social-rights-20-principles_en

meer dan dat een ontoereikende capaciteit en expertise om te innoveren dat reflecteert op de lokale omstandigheden.

“What you hear is that nobody wants to participate here, that the participation rate is low, but no, the participation rate is very high. They just don't want to join our programm, so our participation rate is very low. This is because we are not participating with them and you see if we do start participating with them, we will all be much happier because of it” - Chelsea, municipality representative

In het geval van Moerwijk kunnen we spreken van belangrijke successen als we kijken naar toegankelijkheid, betrokkenheid van inwoners, saamhorigheid, plekken om samen te komen voor bewoners, besluitvaardig projectbeleid met betrokkenheid van de inwoners en outreach initiatieven om inwoners te bereiken (Van Dijk & Bleeker, 2022, p. 24). Echter, als er gekeken wordt naar alle barrières die van invloed zijn om een project toe te passen zijn er een aantal problemen die zich voordoen; het gebrek aan betrokkenheid van deelnemers, onrealistische en abstracte doelen, gelimiteerde financiële middelen en hoge personeelskosten. Al deze factoren hebben invloed op de kernwaarde van continuïteit (Dijk & Bleeker, 2022, p. 19).

“A lot of people [civil servants] are saying this is really very good and important and this work should stay. But there is little to no provision for that or there is only short-term funding and as a result you have to work with a very short horizon all the time. Whereas what we need here is continuity” -Jessica, Resident and Church Member

Een belangrijk probleem dat is ontstaan in de wijk Moerwijk is dat er een groot wantrouwen bestaat richting te lokale overheid, dit wordt veroorzaakt door de perceptie van de bewoners dat er voor beloftes worden gedaan maar niet worden uitgevoerd door de lokale instanties die daarvoor verantwoordelijk zijn.

“Yes, I know that people have indeed lost confidence quite a bit. That so many things have been promised and tried over the past few years and it all still doesn't hold. But maybe that is a bit too negative, there are also good things that have happened”- Kate, works at the Municipality

Aan de hand van deze informatie kan er geconcludeerd worden dat de noodzaak voor Gender Mainstreaming (GM) in planprocessen en projecten een belangrijke verandering in de UPI zullen vormen met als doel de complexe realiteit in Moerwijk aan te pakken. Door de GM een kernwaarde te maken van de Nederlandse UPI is er kans dat individuen zich meer

gehoord voelen en er meer projecten ontstaan waarbij de inwoners zichzelf kunnen associëren. Duurzame gespreksmethoden zijn zeer belangrijk voor de ontwikkeling van participatie in het planningsproces. De toepassing en bereikbaarheid van GM dient als een productief ontwikkelingsinstrument voor alle instanties en aandeelhouders (deelnemers of investeerders?) die betrokken zijn bij het ontwikkelingsproces. Dit geeft een meer geschikt beleid die helpen bij het besluiten, toepassen en het evaluatieproces (Chestnutt et al. ,2011, p. 11). Door vanuit een genderbewust ontwikkelingsplan en inrichting te werken worden direct de historische en systematische tekortkomingen aangepakt zoals: het tekort aan representatie van vrouwen, meisjes, gender- en seksuele minderheden in alle vormen, maten en leeftijden in besluiten die van invloed zijn op de ontwikkeling van een omgeving; de manier waarop stadsontwikkeling en inrichting frequent worden uitgevoerd op een ontwrichte manier waarbij er gefaald wordt systematische onrechtvaardigheden en barrières te erkennen; het blinde vertrouwen in het traditionele ontwikkelen en inrichten waarbij er vanuit gegaan wordt in plaats van gevraagd worden en raadplegen in plaats van samenwerken (Odbert et al. 2020, p. 55).

Huidige en voorgestelde beleidsplannen:

Als resultaat van de Regio Deal Den Haag-Zuidwest waarbij er geen duidelijke focus ligt op gender is de kwestie betreffende het huidige beleid of een voorgesteld beleid niet bestaand.

Beleidsvoorstel:

Het beleidsvoorstel zijn afgeleid van de ‘Handbook for Gender-Inclusive Urban Planning Design’ uitgebracht door The World Bank. Dit met reden om een concreet en bewezen kader voor Gender Mainstreaming (GM) in stadsontwikkeling te voorzien. De onderverdeling in doelen tussen korte en lange termijn heeft als reden dat er rekening gehouden moet worden met het feit dat Regio Deal Den Haag-Zuidwest al van kracht is. Hierdoor kunnen korte termijn doelen toegepast worden zonder het huidige beleid te ontwrichten en pakt het problematiek rondom inclusiviteit en wantrouwen aan. Belangrijker nog, de korte termijn doelen zullen de basis leggen voor het verzamelen van data wat vervolgens twee effecten met zich meebrengt; ten eerste zal het de basis leggen voor het verzamelen van gender gerelateerde data die van toepassing is op de wijk Moerwijk. Ten tweede is dat deze data zal worden opgeslagen wat vervolgens kan leiden tot een kader waar vanuit kan worden gewerkt op lokaal niveau. De gemiddeld tot lange termijn doelen hebben de functie om de structurele en systematische problematiek binnen de Nederlandse overheid aan te pakken en door systematisch gebruik te maken van van beleidskaders die Gender Mainstreaming centraliseren rondom ontwikkelingsbeleid.

Voorstellen:

Korte termijn

Gerelateerd aan representatie en inclusiviteit in project besluiten (waar op gelet moet worden en waar data over verzameld moet worden):

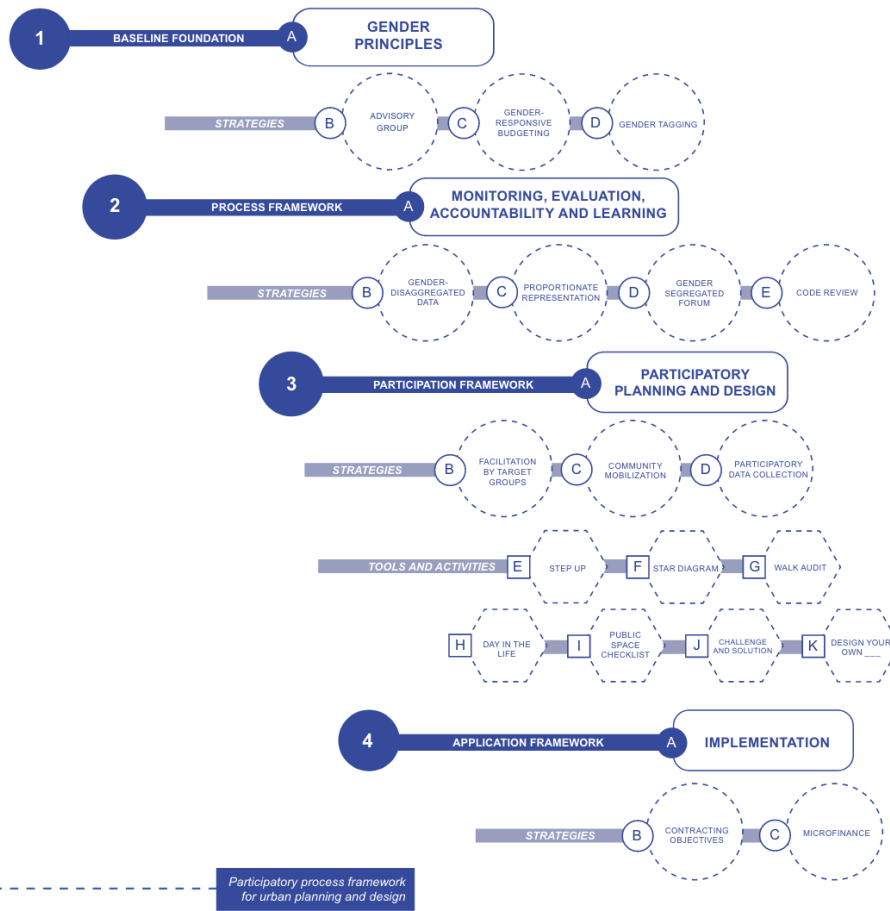
- het uitvoeren van een gender gebaseerde analyse van de toegankelijkheid van de gemeentelijke diensten
- Het aantal deelnemers tijdens overleg werkzaamheden tijdens projectontwikkelingen (hoeveel zijn er vrouwelijk)
- Aantal deelnemers tijdens buurtbijeenkomsten (hoeveel zijn er mannelijk en vrouwelijk)
- Percentage van vrouwen en mannen die het gevoel hebben dat zij deel hebben uitgemaakt in een projectontwikkeling
- Percentage van vrouwen die maken deel uit/zijn leidinggevend in management committees voor projecten.
- Het aantal maatschappelijke organisaties met expertise op het gebied van genderneutraliteit, toezicht houden en evalueren.

Gemiddeld tot lang termijn

- Toepassing van code analyse:
- Een systematische analyse en evaluatie van bouw codes, bestemmingsplannen en regels.

Deze stap vormt de basis voor het begrijpen van de impact van de huidige wetten en kaders op verschillende gebruikers en groepen. Dit leidt ertoe dat er een genderspecifieke kijk nodig is om aanpassingen, testen en uiteindelijk het instellen van billijke bouwvoorschriften te evalueren en voor te stellen.

- Toepassing van de voorgestelde stappen uitgeschreven hier aan de hand van The World Handbook (hoeft niet in volgorde te zijn)
- Stap 1: Het creëren van een basislijn door de vastgestelde gender principes
- Stap 2: Het vaststellen van een proceskader dat observatie, evaluatie, verantwoordelijkheid en een leerproces bevat.
- Stap 3: Het ontwikkelen van een participatie kader dat het volgende bevat en creëert: gegevensverzameling, input van bewoners en betreft begunstigden bij het ontwikkelingsproces.
- Stap 4: Het ontwikkelen van een applicatiekader voor het toepassen.

Bronvermelding:

‘A Critical Approach to EU Urban Policy From the Viewpoint of Gender, 2017. *Journal of Research in Gender Studies* 7 (1): 200. <https://doi.org/10.22381/JRGS7120177>.

Chestnutt, Rebecca, Karin Ganssaue, Barbara Willecke, Elke Baranek, Stephanie Bock, Sandra Huning, and Anke Schroder. 2011. ‘Gender Mainstreaming in Urban Development’.

Denters, Bas. 2021. ‘Chapter 6: National Urban Policies in the Netherlands: An Urban Renaissance?’ *Modern Guide to National Urban Policies in Europe*, April. <https://doi.org/10.4337/9781839109058>.

Dijk, Luna van, and Yannick Bleeker. 2022. ‘Amsterdam, 13 oktober 2022’. RegioPlan.

European Commission. 2020. ‘Communication From The Commission to the European Parliament, The Council, The European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. European Commission.

‘Gender Equality Index’. n.d. European Institute for Gender Equality. Accessed 26 January 2023. <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/thematic-focus/covid-19>.

Odbert, Chelina, Joe Mulligan, Rosie Jewell, Sabrina Ohler, Lauren Elachi, Naria Kiani, and Shirley Rempe. 2020. ‘Hanbook For: Gender-Inclusive Urban Planning Design’. International Bank for Reconstruction and Development. <https://www.worldbank.org/en/topic/urbandevelopment/publication/hanbook-for-gender-inclusive-urban-planning-and-design>.

Witteman, J, D Brands, R Winkelmolen, T Melis, M Adler, B Tieben, and M Vlaanderen. 2021. ‘Gender Equality: What If Paid and Unpaid Work Were Distributed Equally’. Amsterdam: SEO Economic Research.